
ESTUDIS

L'estudi del primer volum dels llibres de Batllia de la Universitat de Mataró permet d'incidir en la vida de la petita vila mataronina del segle XV.

Joan Montoro i Maltas, és llicenciat en història per la Universitat de Barcelona. Actualment estudia a la Universitat de Lleida amb una beca predoctoral.

LA BATLLIA MATARONINA (1429-1435): INSTITUCIÓ I VIDA QUOTIDIANA

INTRODUCCIÓ

Aquest estudi es proposa fer una breu exposició sobre la batllia mataronina, analitzant el primer volum (1429-1435) d'una sèrie documental conservada a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, en clau institucional i d'història quotidiana i microhistòria. Per això, els objectius seran, en primer lloc, conèixer la institució batlliar catalana, la seva evolució històrica, les atribucions i la jurisdicció. En segon lloc, analitzar les crides i la resta d'inscripcions contingudes a l'esmentat primer llibre mataroní i extreure'n conclusions. Aquest treball, per tant, vol acostar aquesta font local, en part inèdita, continguda, com ja he manifestat, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, al Fons Notarial de Mataró, concretament, la sèrie batllia, unitat que correspon a la signatura B-1. Amb aquest esperit d'acostament i pel seu interès eminentment històric però també lingüístic, ja que són redactades en català antic, s'inclouran al final de l'estudi, a manera d'apèndix documental, les transcripcions de les crides del primer llibre de Batllia, amb incorporació d'un breu regest.

Cal parar atenció tant a les fonts Batlliers, de les quals per al segle XV tenim almenys onze volums¹ així com a les sèries notariales de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, que, per aquest segle, n'he trobat dinou volums.² Aquestes fonts ens permeten estudiar el dia a dia dels vilatans, les relacions humanes de veïnatge, família o estament i la vida econòmica i professional que ens permet fer una història vivaç i humana, aquella que Johan Huizinga³ anomenà el *levens felheid*, el to de la vida, allò que fa referència a la seva intensitat, al seu color, que aquest treball, en la mesura del possible, també procura explicar.

BREU CONTEXT HISTÒRIC LOCAL, MATARÓ AL SEGLE XV

Pel que fa la població, l'únic fogatge que coneixem pel segle quinçè és el de 1497, el qual dóna un total de 191 focs per la vila i terme de Mataró.⁴ La vila i terme era constituïda per la vila de Mataró, el veïnat de Mata i Lllavaneres. Si apliquem el còmput habitual pel foc de 4.5, ens surt una població aproximada d'uns 860 habitants. Cal tenir en compte les grans limitacions del fogatge com a font demogràfica ja que no en fou el seu sentit original; malgrat això, és indicatiu i ens pot mostrar tendències generals. Per altra banda, cal fer esment que el fogatge de 1497 és de tots els fogatges coneguts el que ens dóna una menor quantitat de focs.⁵

Encara que ara tinguem la idea de Mataró com a ciutat, al segle quinze era una vila (havia obtingut el mercat setmanal els dilluns, el 1294) i era de caràcter plenament agrari, molt lluny de la imatge industriosa que en tenim avui dia. Caldrà esperar fins a l'etapa moderna per al desenvolupament de la vila i l'obtenció del títol de ciutat així com el progressiu viratge a activitats menestrals d'una economia que aniria afloixant en els sectors agrícoles i ramaders.

Podríem començar la síntesi al 1366, quan el rei Pere el Cerimoniós, necessitat de diners per al conflicte sard, vengué el castell de Mataró per 6500 lliures a Pere de Màrgens. Així el castell caigué en mans d'aquesta família fins que el 1416, el rei vol recuperar el castell. El 1418 els habitants del terme oferiren 6500 lliures per la llució que acabaria amb condicions per 2200 lliures, 4000 florins. Així el 1419, el terme es reincorporà a la

corona amb la clàusula que, si malgrat tot, el rei alienés algun dia la jurisdicció, aquest passaria en qualsevol cas a la senyoria de Barcelona. Mataró pagà per aquest privilegi 1000 florins d'or d'Aragó⁶ i així seria carrer de Barcelona, com ens informa en la inscripció Bruniquer el 15 de febrer de 1425, quan els consellers de la ciutat de Barcelona feren procura per anar a Mataró i prendre possessió de la vila en virtut del privilegi reial. "Dicmenge XVIII e dilluns XVIII. En aquests dos dies la Ciutat de Barchinona, o lo honrat en Baltasar de Gualbes, en açò elegit per los honorables Consellers, et en nom lur pres possessió del Castell e terme de Materó, axí com a carrer de la dita Ciutat, per Concessió del Senyor Rey et per rahó de carreratge fou presa la dita possessió".⁷

A causa de la guerra civil, que sotragà tot el país i en especial les arquies del rei, féu que aquest, el 1471, hagués d'empenyorar Mataró, junt amb altres viles del Baix Maresme, a Pere Joan Ferrer, militar i ciutadà de Barcelona, fent cas omís de la promesa continguda en el privilegi d'Alfons IV de no separar-la mai de la corona reial. Pere Joan Ferrer es convertí d'aquesta manera, des del castell de Sant Vicenç o de Burriac, en senyor absolut de la comarca. Joan II encara augmentaria el seu poder en atorgar-li l'any 1475 la jurisdicció civil i criminal sobre els seus vassalls per a tota la baronia del Maresme. En virtut del privilegi anterior i dels excessos de l'intitulat baró del Maresme, un cop mort Joan II a principis del 1479, demanaren a Ferran el Catòlic de resoldre l'assumpte de l'empenyorament. El 1480 Mataró i la resta de poblacions maresmenques, per mitjà d'un nou privilegi que tenia força de llei pactada, eren incorporades inseparablement a la Corona i a la ciutat de Barcelona.⁸

Així doncs, el primer volum de la sèrie Batllia amb dates extremes entre 1429-1435 està en el context de la lluita i la certa llibertat que atorgava estar sota senyoria reial. A nivell català, durant aquests anys, la monarquia d'Alfons el Magnànim es veu embrancada en una guerra amb el regne de Castella per a la defensa dels drets dels infants d'Aragó, els seus germans, fills de Ferran d'Antequera i Elionor d'Albuquerque, el que seria el seu successor Joan II i Enric I d'Empúries. En aquests anys la monarquia intenta d'afermar el seu domini a la Mediterrània central, que culminaria el 1442, després de llargs anys de diplomàcies i batalles. Socialment no fou un regnat tranquil, a Barcelona despertà el conflicte de la Busca i la Biga, a les illes el dels forencs, mentre al camp els desajustaments es feien cada cop més evidents davant dels canvis operats en el sistema feudal.

Campanar de Santa Maria.
La part dessota del pla de les campanes
i les gàrgoles és del segle XV.
Fotografia Gráfica Fides (c. 1933)
MASMM. Arxiu d'Imatges.

Malgrat tot, la nostra cultura i les lletres vivien un moment dolç, amb autors valencians com Ausiàs March o Joanot Martorell.

LA INSTITUCIÓ BATLLIAR CATALANA

La magistratura del batlle apareix ja vers la fi del segle X⁹, i durant els segles XI i XII es desenvolupa la batllia, la qual originàriament era literalment el camàlic, o el portador d'un fardell o càrrega, que derivà en el portador d'una funció o responsabilitat¹⁰, és a dir, l'encarregat d'administrar els béns i rendes, i representar en general els interessos d'una persona en un lloc, o respecte d'uns assumptes determinats.¹¹ Dins el context del feudalisme i la patrimonialització de les jurisdiccions inferiors i locals, el batlle també passà a ocupar el seu ofici en nom del baró jurisdiccional. Fins i tot coexistiren al costat del batlle, bé sigui comtal o senyorial (el protector

de menors i incapaços) els batlles de sac, molt limitats a les funcions més primitives del càrrec¹² de recaptador dels ingressos, d'aquí li vindria el seu "sach"¹³, res més que el seu primitiu fardell de camàlic. Ja al segle XIII trobarem batlles professionals, és a dir, que tindran una prestació remunerada dels seus serveis i no els serà exigible la condició de noble o privilegi militar, sinó que, a l'inrevés, el professionalisme els farà d'un estrat social específic que coexistirà amb els cavallers, burgesos i pagesos.¹⁴ El batlle presidia les reunions del consell general de la universitat, o generalitat, dels caps de casa de la seva demarcació. A la darrerria del segle XVI, però, ja gairebé totes les universitats començaren a reunir-se sense aquesta llicència, a mesura que s'anaren estructurant com a organismes per-manents. El nomenament de batlles reials corresponia a la corona, per mitjà del batlle general. El nomenament dels batlles senyorials corresponia al baró. A vegades, especialment els darrers temps, els batlles eren temporals, nomenats pel senyor (rei o baró) d'una terna proposada pel batlle natural. Els decrets de Nova Planta feren desaparèixer els batlles a les poblacions importants, substituint-los per corregidors i alcaldes majors. A les poblacions menors subsistiren fins a l'abolició de les senyories i la implantació del sistema liberal, al segle XIX; per exemple, al Rosselló s'aboliren amb la Revolució Francesa. Actualment aquest càrrec, amb modificacions, només és conservat a Andorra.

JURISDICCIO BATLLIAR, EL CAS DE MATARÓ

Pel que fa a les atribucions dels batlles, la seva funció "personal" incideix sobre els menors o incapacitats, aproximant-se a la tutela amb la qual té moltes similituds, però amb la diferència que no està limitada a la administració de béns, sinó que haurà d'assumir un paper directiu de la comunitat. La batllia adopta la protecció sobre els menors o incapaços, alhora que aquests són protegits pel batlle, ja que en ell s'han delegat aquestes funcions i en realitat és el representant o defensor dels interessos d'aquests davant dels quals ha de respondre tan penalment com civilment i al qual pertany, pel fet de ser senyor en nom d'un altre.¹⁵

La jurisdicció del batlle està caracteritzada per l'àmbit local, com a funcionari que descarrega les grans atribucions que els veguers i la institució vicarial havien adquirit sobretot a nivell territorial. La batllia va esdevenir una demarcació judicial igual que la vegueria, però no era estrictament

judicial, sinó que també era una demarcació de govern. La jurisdicció del batlle era ordinària, ja que quan l'exercia no representava ningú, sinó que actuava en nom de les seves pròpies facultats. Tot i això, corresponien al veguer el mer i mixt imperi, el veritable terreny del batlle era aquesta darrera facultat, es a dir, les causes civils i les penals que no portessin l'afegit de les penes corporals. A diferència del veguer, la seva jurisdicció incidia sobre les classes populars, de manera que si el veguer és "ordinari dels barons i dels cavallers", el batlle és "ordinari dels plebeus".¹⁶ Així, en el document núm. 25 (27 de març de 1433) de l'apèndix, veiem un judici on queden clares aquestes atribucions del batlle com a protector del menor, el pubill, ja que compareixen "en juy denant honrat en Barthomeu Cathalà, batle del castell e terme de Mataró" el tutor i els compradors, en aquest cas, el procurador i el procurat. També veiem com es preocupen dels bons costums, les armes i dels excessos dels seus conciutadans com en els documents núms. 3, 18, 19, 20 de l'apèndix.

La característica local dels batlles pot ser contradita en algunes ocasions, especialment pel que fa a la batllia de Barcelona, com és el cas singular de Mataró en què trobem una coexistència de batlles. Pel privilegi de Ferran el Catòlic del 1480, es confirma l'anterior del rei Alfons, sobre el castell, vila i terme de Mataró i parròquies d'Argentona, Cabrera, Vilassar i Premià, que feia de Mataró carrer i membre de la ciutat de Barcelona. Els seus batlles amb mer i mixt imperi actuen com els de Barcelona assegurant "tenir taula" i essent escollits pel rei, el lloctinent general o el batlle general d'entre una terna de persones naturals, habitants i heretades "habitant y heretat en aquella", proposades pels jurats i consellers del consell de la universitat de la vila "per via de extracció de rodolins cada trienni el dia que els serà ben vist de any ninou"¹⁷. Havia de fer "fermanes", és a dir, dipositar fiança, i tenir crèdit en la taula de la ciutat de Barcelona. El batlle havia de percebre 15 lliures de sou, i podia nomenar lloctinent a Llavaneres amb 5 lliures i, si era habitant a Llavaneres, no ho podia fer a Mataró. El seu estatge era nomenat "la cort de l'honorable batlle", el qual era assistit per un procurador i un escrivà a més del saig.¹⁸ Però el més interessant és que estant present el batlle de Barcelona, aquest podia conèixer les causes, sense que, per aquest motiu, hagués de cessar el batlle de Mataró, cosa peculiar dins el Principat,¹⁹ així expressen que "governador ni veguer o altre oficial no puxan veure en la dita vila, sinó solament vostra senyoria (rei) o lo batlle de Barcelona trobant-se en la dita vila e terme".²⁰

La defensa dels interessos patrimonials del rei, com ja hem indicat, era una de les principals funcions i fins i tot de les més antigues, mal que havien estat cobertes i sobreposades a d'altres de governatives i judicials. Dins la defensa dels béns patrimonials del monarca, el batlle és present en tota l'activitat que pugui implicar la percepció de drets per part del rei o senyor. Aquesta funció es materialitzarà sobretot en els ingressos percebuts en nom de lleudes, impostos que incidien sobre el tràfic de robes, béns i mercaderies. També era feina del batlle controlar tota classe de moratòries i exempcions en qüestions de fiscalitat. Aquest exercici de recaptació de fons i la seva provisió donà origen a la natural rendició de comptes esmentada.²¹ Com a conseqüència d'aquestes funcions de protector del patrimoni com un tot, derivà en algunes competències noves per als batlles, com el control de tala i robatori d'arbres de qualsevol naturalesa, que s'estengué al robatori de fruites i hortalisses i la destrucció de sembrats, ja que eren considerats patrimoni nacional del qual el primer interessat era el rei.²² Així mateix, podem veure en els documents de l'apèndix, núms. 5, 9, 17 i 21, com es procura pel correcte i puntual cobrament d'impostos.

La jurisdicció del batlle també s'estenia en l'entorn gremial, controlant l'activitat econòmica, tot vetllant pel seu correcte funcionament, en especial en el món del treball. Aquest tipus d'atribucions van molt lligades al caràcter netament ciutadà i local de la jurisdicció batlliar. Així mateix, podem veure com el batlle intervé en la fira, que tenia lloc, com encara avui, el dilluns de Cincogesma, la Pasqua de Pentecosta, tot concedint guiatges i fent alhora desguatges com en les crides núm. 10 i 27. També actua com a regulador de les activitats als mercats, com la carnisseria, vegeu el document núm. 9 de l'apèndix, o el forn de la vila al document núm. 6.

El batlle tenia competència en matèria d'esclavitud, segurament a causa del caràcter patrimonial típic de la jurisdicció batlliar, ja que la mà d'obra esclava era orientada i considerada com un bé més.²³ No hem trobat en el primer llibre del batlle cap referència a esclaus, però sabem de la seva existència a la vila ja al segle XIV²⁴ i ja al 1425, sabem que hi havia almenys quatre propietaris d'esclaus que pagaren l'assegurança per la guarda d'esclaus²⁵ a la Generalitat.

La seva potestat també competia a totes les qüestions marítimes, pèrdua de mercaderies en alta mar, atacs dels pirates, control d'embarcaments i descàrregues etc...²⁶ Així ho podem veure en les crides dels apèndixs núms. 2 i 5. També cobrava als pescadors per les taules de la peixateria i pel

antics drets sobre les barques, i per la pesca en temps de Quaresma.²⁷

Un cop vistes les principals atribucions de la institució batlliar i mostrats exemples concrets extrets de les fonts fins ara consultades, és a dir, el primer llibre de la batllia de Mataró, conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó²⁸, amb una cronologia de 1429 a 1433, les ordinacions publicades de l'any 1494²⁹ i una monografia pel Mataró del mil cinc-cents amb gran quantitat de fonts i referències,³⁰ podem fer una sèrie de consideracions generals sobre els documents recollits.

El llibre de batllia és ple de citacions a comparèixer davant de la cort del batlle per delictes comesos en el terme del castell. I, encara que moltes vegades no s'especifiqui la naturalesa d'aquests delictes, només això ja ens permetria reconstruir la xarxa de relacions humanes teixides pels mataronins, ja que hi ha referències a gent de tot arreu, per bé que sobretot del Maresme i de les seves zones properes de les comarques del Vallès, el Barcelonès i la Selva.³¹

Hi sovintegen, també, els problemes derivats de les afrontacions o límits de peces de terra o de cases, i del veïnatge en general; debitoris, empenyoraments i herències; s'hi registren arrendaments de drets, com els de la carn o la llenya; i s'hi inclouen, igualment, alguns trasllats o còpies de cartes reials que fan referència directa a Mataró o que, d'una manera o altra, afecten el seu terme o els seus habitants.³²

MATARÓ A PARTIR DE LES CRIDES DE 1429-1435

Analitzant les dades que ens aporten les crides d'aquest primer llibre de la Batllia, podem entrar en temes com l'ordre públic i la defensa, el paisatge i les activitats agrícoles.

La guerra de Castella.

El 22 de juliol de 1430, els jurats de la vila convoquen a tothom qui tingui armes per a la guerra de Castella i "per altres amenaces e infells qui van sobre les mars". Aquesta referència a la guerra de Castella sorprèn, ja que el 16 de juliol del mateix any es signaren les treves per cinc anys del tractat de Majano, davant el poc suport trobat pel rei entre els seus súbdits del principat, que no hi veieren en aquest conflicte el benefici per la terra, i les Corts de Tortosa de 1429 li denegaren el suport econòmic.

En aquest moment, l'expansió mediterrània era la prioritat, a partir de les campanyes a Itàlia. En tot cas, queda patent la necessitat de defensar la costa, cal pensar que la referència als infidels serien dels pirates vinguts de Barbaria i nord de l'Àfrica o del regne de Granada. Així com en el segle XVI, mentre l'armada reial és fent guerres lluny de les pròpies costes, la indefensió és aprofitada per aquests lladres de mar de religió musulmana que durant el temps estival aprofitaren per violentar les nostres costes. Així el 13 d'agost de 1430 sembla que la inseguretat no havia cessat i donaven la indicació que "si veieran mala en aguayts ho fora camí que meten so de via ffors e persaguir aquells so matent" i és demanarà als vilatans que portessin llances, ballestes i broquers. Els broquers eren uns escuts de forma circular, que solien ser de fusta encuirada, i que en el centre tenien una cassoleta o cavitat on es posava la mà per aguantar l'ansa i sostenir-los. Les ballestes no deuriem ser estranyes, ja que en un document de 1431 trobem "una belest e sint e tancas d'en Pere Torre de Palou". Per tant, la inseguretat per via marítima fou un dels mals de caps dels habitants de la costa, que es veien desprotegits, sobretot durant l'estiu, ja a la fi de l'edat mitjana.

L'ordre públic.

Per al bon regiment de la vila, els jurats de la universitat de Mataró feren normes per al joc de daus, que devien ser molt populars i sovint motiu de disputes. Així, l'11 de maig de 1432, els jurats, amb Pere Deztorrent, manaren que només es jugués a daus a la plaça pública i que els daus serien portats per Bertran Despelluga, el saig i missatger del batlle. Deuria ser habitual l'excitació dels jugadors de daus, que moltes vegades els portava a dir alguna paraula gruixuda, per això alhora que es disposen les normes per a aquest joc, es prohibeix la blasfèmia. Aquestes expressions espontànies, fruit del joc o d'altres circumstàncies, ens acosten als nostres avantpassats d'una manera desenfadada. Els veiem jurar per Déu i per la Verge Maria, o bé renegar-ne, encara que no hi hagués despit. A més, ens indica que els jugadors juraven o renegaven amb blasfèmies referents al cul, les entràmenes, és a dir, les entranyes, o bé els budells. Sembla que les blasfèmies continuaren, ja que el 19 d'octubre del mateix any, es tornà a fer una crida prohibint-les aquesta vegada amb més força i aportant més detall. Es prohibia jurar pel cap, fetge o cul, cosa que, segons les penes, era vist com a més lleu que si es feia per les entràmenes i els budells, però que ara era més punit que pel maig. Així doncs, podem veure com no devia ser estrany que els mataronins i mataronines blasfe-

messin sovint fent referència al cap, cul i fetge. Trobem dues referències directes al trencament de l'ordre, per una banda, el 1431, quan a Pere Torre de Palou se li requisen unes armes per "tant com avia delenquit en lo dit terma". D'altra banda, el batlle crida el juliol de 1432 a Bernat Raniu i Jaume Raniu al lloc acostumat, ja que "los quals han comesos alguns accessus dins lo terme". El manteniment de l'ordre públic i els bons costums es feia mitjançant bandejaments amb penes pecuniàries. No totes les penes són iguals, com podem veure a la Taula 1 de les penes i els delictes cons-tatats.

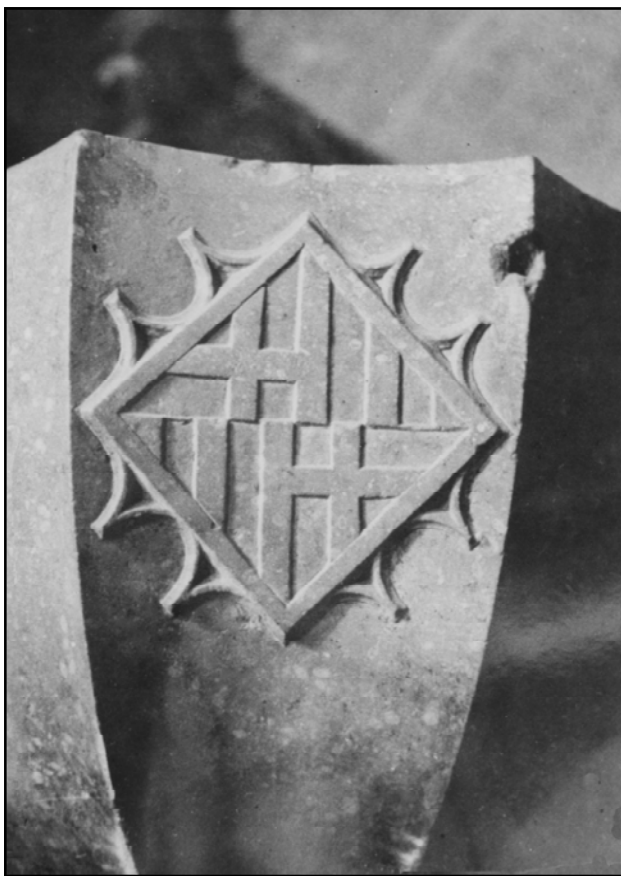
Taula 1: DELICTES I PENES A PAGAR

Data	Delicte	pena en diners
22 juliol 1430,	No aportar armes	840
13 agost 1430,	Crida sometent i anar armat	60
28 novembre 1430,	Vendre pinyons sense pagar el dret segons consti en l'albarà	
6 gener 1431,	No pastar al forn de la vila...	1200
4 març 1431,	No complir les normes del bestiar i la carnisseria	120
11 maig 1432,	No complir les normes del joc de daus	840
11 maig 1432,	Blasfemar	12
11 maig 1432,	Blasfemar	60
19 octubre 1432,	Blasfemar	12
19 octubre 1432,	Blasfemar	60

La pena més elevada és la referent a no pastar al forn de la vila, que ascendeix a 1200 diners, o sigui 100 sous de Barcelona. Això posa de relleu la importància de tot el que envolta l'elaboració del pa, aliment bàsic per a la sustentació d'aquesta societat.

Paisatge agrícola

A les crides podem entreveure com era el paisatge que comprenia la Batllia. Pel que fa al bosc, trobem les alzines tal i com demostra el topònim l'Aulet de Quera i els pins aprofitats per la seva producció de pinyons, molt valorats i que constituïen un negoci de primer ordre. Per altra banda, la cabana ramadera tenia unes pastures de les quals el carnisser treia partit. Dintre els cultius típics de la tríade mediterrània, en un mas surten esmentades les oliveres, el dret del vi ens mostra l'existència de la vinya i, pel que fa als cereals, els censos en ordi i forment no són estranys en els pergamins d'aquesta època. Per tant, estem davant d'un

Pica baptismal de Santa Maria, amb l'escut de Barcelona, signe del privilegi de la vila de Mataró d'ésser «carrer de Barcelona». Destruïda el 1936.

Fotografia Marià Ribas i Bertran (1936).

MASMM. Arxiu d'Imatges.

en els anys 1434-1454, 1473-1483 i la sèrie de noms no és contínua, mancant alguns anys solts. Els noms són extrets dels llibres de Batllia i Consell continguts a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Si observem els noms dels jurats, ràpidament podem veure com hi ha certes famílies que en sobresurten, com ara els Arnau, els Masgros, Padró, Palau, Portell, Seguí i Vilardell. També es poden apreciar alguns personatges rellevants com Esteve Masgros, que fou jurat set vegades, el 1454 com a jurat tercer, el 1460 i 1466 com a jurat segon, i tingué el càrrec de Jurat en Cap quatre anys, 1468, 1483, 1487 i 1491. Bernat Vilardell fou Jurat en Cap els anys 1484 i 1493; Pere Seguí, el 1488 i 1494; Esteve Pongem, 1456 i 1464; Jaume Padró, el 1460 i 1466. Si ens fixem en els Jurats segon i tercer les persones que ocupen aquests llocs es repeteixen encara més.

Per tant, estem davant d'un consell amb càrrecs molt repetitius, ja que sembla que foren escollits per cooptació fins al 1519 quan Carles I instaurà el sistema d'insaculació. La cooptació sembla que donava força problemes i generava moltes disputes com, per altra banda, és lògic. Per això, la Universitat demanà al rei aquest sistema d'elecció per acabar amb les disputes que generava la tria dels jurats, i que feia que els jurats es trobessin dins el cercle reduït de les famílies amb més capacitat. Aquells que primer encapçalaren l'assemblea eren caps de família que, amb la cooptació, generaren autèntiques nissagues que en realitat dominaven la institució, formant un grup que encara no podem qualificar d'oligarquia, però que en definitiva n'estaven posant les bases.

El domini sobre els càrrecs i oficis de la vila d'aquestes nissagues proporcionava una estabilitat a la institució; en molts casos veiem com a la pràctica, el poder de la vila es va patrimonialitzar i allò públic va esdevenir, de mica en mica, en familiar i privat.

paisatge enterament rural i mediterrani, on la seva població n'extreu els fruits, tant en els camps, com en els boscos i les pastures, un entorn ordenat destinat a la producció de queviures.

La Universitat

Una de les crides més freqüents és per al nomenament de jurats i consellers. L'elecció de jurats, consellers i del caixer s'havia de fer cada any el dimarts de Pasqua Florida. Tots els escollits quedaven obligats a prestar jurament i homenatge en poder de l'oficial del terme del castell, és a dir, el batlle, prometent de servir bé i llealment llurs càrrecs. Igualment s'elegien obrers de la parròquia i els repicadors de campanes de Santa Maria i de les esglésies de Sant Andreu i Sant Vicenç de Lllavaneres. Tot plegat, ja suposava l'existència d'un cos rector a la universitat del terme del castell de Mataró, dins d'una fase una mica més desenvolupada.

En aquest sentit, podem aportar els noms dels jurats de Mataró, dels quals tenim notícia durant el segle XV, a la Taula 2. La llista no és completa i sols esmentem per ordre el Jurat en cap, el segon jurat i el tercer jurat. S'observen importants buits

Taula 2: ELS JURATS DE MATARÓ AL SEGLE XV

Anys	Cognom	Nom	Anys	Cognom	Nom	Anys	Cognom	Nom
1430	Ferrer Ballot Serra	Bernat Vicens Bernat	1461	Fornells Portell Arnau	Pere Salvador Bernat	1485	Arnau Portell Palau	Bernat Salvador Antoni
1431	Masgros Mas Padró	Pere Antoni Jaume	1464	Pongsem Mas barber Palau hostaler	Esteve Antoni Joan	1487	Masgros Vilardell de Cirera Seguí	Esteve Bernat Joan
1432	Ponç Horta Llibre	Antoni Guillem Gabriel Joan	1466	Padró Masgros Folgueres	Jaume Esteve Antoni	1488	Seguí Llobet, àlies Soler Portell de Valldeix	Pere Bernat Bernat
1434	Vilardell Mas Padró	Pere Antoni Jaume	1467	Camps Jofre Palau	Joan Salvador Antoni	1489	Vilardell de Cirera Palau hostaler Arnau de Mata	Bernat Joan Gabriel
1454	Mata Colom Masgros	Esteve Antoni Esteve	1468	Masgros s.d. s.d.	Esteve	1490	Català Seguí Oliver	Bartomeu Joan Jaume
1455	Gabriel Mas, àlies Roure Pou de Valldeix	Arnau Francesc Salvador	1469	Mas, àlies Roig Arnau Lladó	Francesc Bernat Joan	1491	Masgros Paraller Tria de Mata	Esteve Pere Salvador
1456	Pongsem Mas barber Pou	Esteve Antoni Lluís	1470	Llobet, àlies Pou s.d. s.d.	Bernat	1492	Portell Barceló Ferrer	Salvador Pasqual Sagimon
1457	Fornells Portell Folgueres	Pere Salvador Joan	1473	Palau hostaler Pou Vilardell	Joan Bartomeu Bernat	1493	Vilardell Fornells Arnau	Bernat Joan Gabriel
1458	Mas Oliver Ferrer Feu de Valldeix	Francesc Francesc Pere	1483	Masgros Seguí Costa	Esteve Joan Salvador	1494	Seguí Soler Matas	Pere Joan Sagimon
1460	Padró Masgros Folgueres	Jaume Esteve Antoni	1484	Vilardell Palau hostaler Arnau	Bernat Joan Gabriel	1497	Fornells Soler Morot	Joan Joan Joan

Conclusions

Podem concloure el treball dient que la batllia mataronina seguia el model general de les batllies catalanes. Des del seu alliberament dels feudals, el batlle administrà les rendes que posseïa el castell, això sí, en nom del rei. La seva tasca de protecció dels desvalguts és claríssima, així com la protecció dels béns, entesos com a patrimoni reial, ja que d'aquest extreien els cobraments. En la seva faceta d'administració de justícia, mantenidor de la pau social, també segueix el model general, així com la funció de presidir l'assemblea de caps de casa del

comú de la universitat. Aquest treball reflecteix les possibilitats d'estudi que ofereixen les fonts mataronines en dipòsit a l'Arxiu de la Corona d'Aragó per a l'estudi de la baixa edat mitjana i que malauradament no han estat retornades a l'Arxiu Històric de la Ciutat. En el temps de les digitalitzacions, si més no, la ciutat podria tenir una còpia digital que servís per al foment de la seva història al segle XV.

Joan Montoro i Maltas

CRIDES I NOMENAMENTS. Batllia 1.

1

1430, abril, 18.

Elecció de càrrecs a la Universitat

Die martis XVIII mensis aprilis anno predicto [1430]

Foren alegits jurats en Bernat Farer, Vicens Ballot, Bernat Serra, Pere Lull. Consellés: Anthoni Mas, àlies Palou, Johan Miró, Bernat Raniu, Pere Soler Fuster, en Guillem Costa, major de dies, Anthoni Tria de Matha, Anthoni Amat, Pere Morató, lo jove. Clavari Johan Libra dóna per fermances: Barthomeu Pou, Johan Saguí.

2

1430, juliol, 22.

Armes per a la guerra amb Castella i infidels per mar.

Die sabati XXII mensis julii [1430]

Are hoyats tothom generalment que ns notifica l'onrat en Pere Vilardell, batle del terma del Castell de Mataró per lo senyor rei, a request dels honrats jurats e de concell, que tothom del terma qui sia bestant aportar armes, vinga demà ací ab lurs armes, al mils armats que puxen per fer mostra del nos armes. Sots pena de DXX sous, de la qual pena amor ni gràcia no aurà, e atessa per la guerra de Castella e per altres amenaces e infells qui van sobre les mars.

3

1430, agost, 13.

Portar armes.

Die dominicha XIII die mensis augusti anno predicto [1430] fuit facta presens preconitzacio cum sone tuve

Are hoiats tothom generalment que ns notiffiqua l'onrat batle del terma del Castell de Mataró a instància e request d'en Bernat Serra, Vicens Ballot, jurats l'any present, Francesch Soler Fuster, Barhomeu Pou, Johan Libra, Jachme Rog, Bernat Folgueras, Jachme Padró, Pere Fornels, en açò aplegats, que tothom del dit terma age aportar armes, la lance e broqui, ho balestes ab ruc o sens en la feyna, e si veieran mala en aguayts, ho fora camí, que meten so de via ffors, e persaguir aquells so matent. Sots bant o pena de V sous, qui contra farà que amor ni gràcia no aurà.

4

1430, agost, 27.

Herència del mas Cathà

Die dominicha XXVII mensis augusti anno predicto [1430] fuit facta preconitzacio com sono tube per Bertrandus Depegulla sagionem curie de Matharone per locha assueta.

Are hoyats tothom generalment que ns notiffiqua l'onrat en Pere Vilardell, batle del terme del castell de Mataró per lo senyor rei, a istància e request de la dona n'Eulàlia, d'en Pere Cathà quondam, a tothom e a totes persones qui age ho aut aver algun dret petició, li ho demanda axí per herència, com per fermance, com per qualsevulla altre dret, en lo mas Cathà, treves havets que

dins XV dies primers vivents agen posat de lur dret en poder del present notari, en altre manera, passats los dits XV dies, lo dit honrat batle proteyria per iustícia a concell de son assident.

5

1430, novembre, 28.

Prohibició de vendre pinyons pel dret d'en Joan Ferrer.

Die dominicha XVIIIa mensis november fuit facta sequens preconitzacione

Are hoyats tothom generalment que ns notifica l'onrat en Pere Vilardell, batle del terma del Castell de Mataró per lo Senyor Rey d'Eragó, a istància e request dels honrats jurats del any present, que null hom de les parròquies de Matharó e de Mathe, no gos tenir pinyons, per mar, ni per terra, per portar ab enchan ne en altre port, sens que primer no agen pagat lo dit dret a en Johan Farrer, qui a comprat aquest dret, ho agen licència del dit Johan Farrer. Sots la pena continguda en l'elbara de les dites vendes etc.

6

1431, gener, 6.

Del forn i no pastar.

Die sabati VI die mensis januarii anno nativitate domini MCCCCXXI

Are hoyats tothom generalment que ns notifica l'onrat en Pere Vilardell, batle del dit terma del Castell de Mataró per lo senyor rey, que tothom qui si acostumat de coura en lo forn del senyor Rey, que d'equí avant vinga coura en lo dit forn, e que no stingue per audit de esser pastats en neguna manera, avisant-lis que negú farà lo contrari i serà caygut en bant de C sous barchinonesos.

7

1431, febrer, 3.

Requesta de Clara a Pere Torre de Palou, per deutes i delictes, amb requisa d'objectes.

Die sabati III mensis februari [1431]

Are hoyats tothom generalment que ns notifica l'onrat en Pere Vilardell, Batle del terma del Castell de Matharó, com ell assigna X dies a una belest e sint e tancas d'en Pere Torre de Palou, les quals són en poder del Johan Libra, e staler de Matharó, e açò a istància e request de la dona ne Clara, muller d'Anthoni Palau ostaler, per XIII diners a ella deguts de ja e d'altre part, per V sous deguts al honrat batle per la composició que féu ab lo dit batle, tant com avia delenquit en lo dit terma, e axí matex al sag XII diners e al notari altres XII diners etc. En altre manera passats los dits X dies lo dit honrat batle proceyria a la venda de les dites penyores.

8

1431, febrer, 23.

Herència del mas Spanyol

Die XXIII mensis februari anno a nativitate domini MCCCCXXI fuit facta presens preconitzacione per Bertandum Depegulla sagione et curatore publicum in platea de Matarone cum sono tube etc.

Ara hoiats que fa a saber lo honrat batle de la vila de Matharó a tothom generalment, quis diga e pretena esser hereu, o a çí pertànyer lo mas Spanyol, o altero qualsevol títol de successió, fre dins trenta dies primers vinents, haia vengut dir-le manifestar de son dret, denant lo dit honrat batle en altra manera passats los dits XXX dies no-n sia respost de res a nengú.

9

1431, març, 4.

Prohibició a privats i estranys pasturar al terme, sols el carnisser de la vila dins la seva anyada.

Die dominica IIII die mensis marcii anno a nativitate domini MCCCCXXI

En presència de mi Pere Ros, present, l'onrat en Pere Vilardell, batlle del dit terme del Castell de Matharó per lo senyor rey, l'onrat em Bernat Farrer e Bernat Serra jurats l'any present, Barthomeu Cathalà, Guillem Costa.

Intervinent Pere Fornels, Nicholau Benesan, Anthoni Ponç, Guillem Barthomeu Pou, Anthoni Garau Farrer, Bernat Alegre, Johan Libra, Anthoni Ros, Pere Masgros, Gabriell Forner, Johan Riera, Johan Gitart, Miquel Morer, Pere Morató, an eçò aplegats van etc. Conciderant lo qual dan e perjudici de las universitats e terma de Matharó, quis saguia per rahó dels quis bestians, los quals alguns an recades, axí privats com stranys, es metren dins lo dit terma, los quals depnificaven les pestures del dit terma e com açò fos gran dan, en speciall del carnicer de la dita vila, e encar de la imposició quis cull de la dita carniceria. Per çò los dits jurats, e prohòmens de demunt dits, vol proveyr altres coses demunt dites, hordonaren que algun mercader strany, ho privat, ho altre qualsevol persona, qui compra bestiar per fer alguna mercaderia, no gos, ni a ell sia lícit tenir aquell bestiar dins lo dit terme, sinó lo carnicer qui tellarà en la dita villa carns, sinó V jorns. Si emperò tall bestiar, serà de home del dit terme, e si serà d'estranger, I jorn declarat, emperò que an eçò no és entès sinó bestiar de lane ho cabrum, e declarat, emperò que si lo carnicer de la dita vila, servit lo temps de la sua anyade, restaven alguna quantitat de moltons, que aquelles tals moltons puxe tenir e pesturar dins lo dit terma, fins alats festes de pas ha sagents, e les coses demunt dites totes e sengles agen a tenir e observar, sots pena de X lliures barchinoneses.

Fuit facta predicta preconització per Bertrandum Depegulla sagionem curie Matarone in paltea de Matarone cum sone tube etc.

10

1431, març, 4.

Desguaiament

Die dominica IIII mensis marcii [1431]

Ara hoyats tothom generalment que-ns notiffica l'onrat en Bartomeu Loreda, Batle nuvelament creat, que tothom qui sia giat, que sia desguaiat.

11

1431, abril, 3.

Elecció de càrrecs a la Universitat

Die martis IIIa mensis aprilis anno a nativitate domini MCCCCXXI

Foren elegits jurats Pere Masgros, Anthoni Mas, Jachme Padró, Marià Morer. Del concell Bernat Cavall, Pere Major, Bernat Perers, Johan Saguí, Nicholau Benesan, Pere Orts, Pere Maschort, Anthoni Folgueras.

12

1432, febrer, 13.

Drets d'una peça de terra del mas Quera de Mataró a l'Aulet de Quera.

Die mercuri XIII mensis februarii anno a nativitate domini MCCCCXXII

Ara hoyats tothom generalment que-ns notiffiquen l'onrat en Barthomeu Loreda, batle del terma del Castell de Mataró, de consentiment e voluntat del honrat en Pere Sagarra, a tothom qui age, ho entena, algun dret, petició ho demanda axí per fermance com per qualsevol altre dret en e sobre la pece de terra de pertinències del mas Quera, situada en la parròquia de Santa Maria de Mataró, qui es en lo loch apellat a l'eulet de Quera, e affronta la dita pece de terra a solixent ab les honors de [consten les afrontacions], que dins XXX dies dits se sien opossats en la dita crida en poder d'en Pere Ros, notari de Mataró, de la qual pece de terra és comprador en Masgros de Mataró.

13

1432, febrer, 25.

Drets de la casa de Mataró de Pere Saquera, ciutadà de Barcelona.

Die lune XXV die mensis fferbruarii anno a nativitate domini MCCCCXXII

En nom Bertran Depegulla, sag, dix e féu relació a mi Pere Ros, scrivent, regent de scrivania de Mataró, que ell de manament del honrat en Barthomeu Loreda, Batle de Mataró, e a istància e request del honrat en Pere Saquera, ciutadà de Barchinona, òlim abitador de la parròquia de Mataró, avia feta preconitzada públicament en lo loch acostumat en la vila de Mataró, ab veu de trompa, una crida de la tenor saguent:

Are hoyats tothom generalment de part del honrat batle qui age, ho cuyt haver, algun dret, ho demanda per deute, ho per fermance, ho per qualsevol altre rahó, en la case e quitaven la qual en Pere Saquera, ciutadà de Barchinona, ha e possehex en la parròquia de Mataró, que dins XXX dies primers vinents age venguts mostrar e manifestar lo dit dret denant lo dit honrat batle e altre manera pessats los dits XXX dies no-n respondrie de res a negú.

Comprador Bermat Matharó

14

1432, febrer, 25.

Drets d'una peça de terra del mas Saquera.

Die lune XXV die mensis fferbruarii anno a nativitate domini MCCCCXXII

Are hoyats tothom generament de part del honrat batle qui age, ho cuyt haver, algun dret, petició, ho demanda per deute, ho per fermance, en e sobre aquella pece de terra de pertinences del mas Saquera, qui es en lo loch apellat Selante, que dins XXX dies primes vinents

mostrar de lur dret en poder del dit honrat batle. En altre manera passats los dits XXX dies no-n respondrie de res a negú.

Comprador en Barthomeu Pou.

15

1432, març, 30.

Drets del mas i pertinences del pubill fill de Pere Farrer, mort a Llavaneres.

Are hoyats tothom generalment que-ns notifica l'onrat en Barthomeu Loreda, batle del terma del Castell de Mataró, per lo molt illustre senyor rey, e açò a istància e request d'en Pere Benecanse, lenyader, ciutadà de Barchinona, tudor dat e assignat al pubill fill d'en Pere Farrer, quondam, de parròquia de Sant Andreu de Lavaneras, que sia negú qui age, ho entene haver dret, petició, ho demande, axí per deute, com per fermance, com en carta, per qualsevol rahó en e sobre aquell mas, oliberes, terras, honors e pocecions d'equell, axí en muntanye, com en pla, que dins XXX dies primer vinents agen posat de lur dret en poder del dit honrat batle, en altre manera passats los dits XXX dies no-n respondrien de res a negú. Comprador Johan Maltes, alies Moner

Fuit facto presens preconitzacio in parrochia Mataronis per Bertrandus Depegulla sacionem et curatorem publicum per locha affreta, die dominicha XXX mensis marci anno a nativitate domini MCCCCXXXII.

16

1432, abril, 22.

Elecció de càrrecs a la Universitat

Die martis XXIIa mensis aprilis anno predicto [1432]

Foren alegits jurats Anthoni Ponç, Guillem Gabriell Orte, Johan Libra, Miquell Morer, jurats l'any present. Del consell Bernat Folgueres, junior, Vicens Ballot, Pere Sala, Bernat Serra, Johan Pi, Gabriell Ameller, Johan Yvern, Pere Morató, junior.

Clavari: Pere Faliu mariner, donant per fermances Pere Masgrós, Jachme Padró, qui fermaren la dite fideiussoria.

Testes: Barthomeu Cathala, Nicholau Benesan

17

1432, abril, 12.

Elecció d'oïdors pels comtes de Pere dez Torrent al terme del castell de Mataró.

Predicto die [dimarts 12 d'abril 1432]

Foren alegits per hoyr los comtes que l'onorable Pere dez Torrent ha donat a la universitat del castell e terma de Mataró, e fer fi e definicions amplement e bestant segons per lo notari se pot datar. Primo Barthomeu Cathalà, Bernat Serra, Pere Vilardell, Pere Fornells, l'onrat en Bernat Ferrer, Johan Seguí, Miquell Monera, Bernat Pera, Pere Major, Jachme Padró, ab los jurats en temps ho partida d'aquells e fou fet tot açò ab consell e voluntat de tots los homes de la terra ho la major partida.

18

1432, maig, 11.

Joc de daus i juraments a Déu o la Verge.

Die dominicho XI mensis madii anno a nativitate domini MCCCCXXXII

Are hoyats tothom generalment que-ns notiffiqua l'onrat en Barthomeu Loreda, batle del terma del Castell de Mataró, per lo molt illustra senyor Rey d'Eragó, a requesta dels honrats jurats e consell, que nengú no gos jugar en negun joch de daus sinó en la place pública, sots pena de LXX sous, e axí matex a request dels honrats jurats, intervinent lo honorable en Pere dez Torrent, que negú no gos metre daus sinó solament en Bertran Depegulla, missatge del dit honrat batle, lo qual age metre daus. Het encare que negú no gos jurar de Déu he de la Verge madona Santa Maria, e si aquell tal jurador qui jurava ho renegava de Déu, que lo dit Bertran l'age a cisar, e que sens neguna manera lo dit honrat batle l'age a poneir per cade vegade que jurava lo cap de Déu e de la Verge Maria, XII diners, e per cascun vegada jurava cul, entremenes, budell, e malgrat no age despit negun, sien cayguts en bant de V sous, sens negun mercè.

19

1432, juliol, 14.

Cita i amonestació a Bernat Raniu i Jachme Raniu per excessos.

Die lune XIIIa mensis Julii anno a nativitate domini MCCCCXXXII

Are hoyats tothom generalment que-ns notifica l'onrat en Barthomeu Cathalà, batle del terme del castell de Mataró per lo senyor rey, com ab veu de la present pública cryda, cita e amonestació en Bernat Raniu e Jachme Raniu, fiors los quals han comesos alguns accessus dins lo terme, que dins de X dies primer vinents vinguen compèrer en lo loch acostumat de cap cò, e d'equí no perteschen sens licències del dit batle, en altre manera, passats los dits X dies, lo dit honrat batle proceyria en bendejar-los de concell de son assident.

20

1432, octubre, 19.

Juraments

Die dominicha XVIII mensis octobri anno predicto [1432]

Are hoyats tothom generalment que-ns notifica l'onrat en Barthomeu Cathalà, batle del terma del castell de Mataró, a istància e request dels honrats jurats e consell, que neguna persona de qualsevol ley, stament, o condició sia, no gos jurar de Déu ni de la Verge madona Santa Maria, mare sua, çò és qui jurava cap, fetge o cull de ma senyor Déu, e de la sua beneyta mare sua, caygut en pena de XII diners, e qui malgrat n'age, ho despit n'age-ho entremenes, budels, que sien caygut en pena de V sous per cascuna vegada que contrafarà, de la qual pena age lo cer e lo acusador e les dues parts lo dit honrat batle. Het encara que si en Bertran Depegulls hoyrà jurar en la forma de sus dita, que ho age a denunciar al dit honrat batle, e sinó ho fa que age a pegar per aquell qui jurat aurà.

21
1432, octubre, 19.
El dret del vi

[Diumenge, 19 d'octubre 1432]

Ara hoyats tothom generalment etc. Que tothom age a menifestar lo dret del vi dins X dies primer vinents. Sots pena de XX sous barchinonesos.

22
1432, novembre, 24.

Drets de les coses de Francesch Soli, mariner, al lloc del Vilars.

Die lune XXIII mēsis novembris anno predicto [1432]

Are hoyats tothom generalment que·ns notiffiqua l'onrat en Barthomeu Cathalà, batle del terme del castell de Mataró, qui age ho entene haver algun dret petició, ho demande axí per deute, com per fermançe, ho per successió, ho per qualsevol altre rahó dret en totes aquelles coses d'en Francesch Soli, mariner, qui són en lo loch apellat entigament apellat els villars, e afronta de sol ixent ab les honors [consten afrontacions], que dins XXX jorns primer vinents se sien oposats en poder d'en Pere Ros, scrivent de Mataró, en altre manera passats los dits XXX dies no·n respondria hom de res a negun. Comprador Gabriell Orta

23
1433, març, 9.
Herència de Pere Creu.

Predicto die [dilluns, 9 de març de 1433]

Are hoyats tothom generalment que·ns notiffique l'onrat batle que com ell sia request per alguns crehados sia feta execució dels béns d'en Pere Creu, quondam, e aquells sien béns indefessos, sita e amor est tothom quis diga ésser hereu, ho ligitim possehido, ho detenedor los béns del dit Pere Creu, quondam, ho pretenge haver dret en aquell que, dins X dies primers vinents, sien comparaguts denant lo dit honrat batle, proposit tot lur dret, en altre manera lo dit honrat batle proceyria [coneteria] cridar curador en lo dit mas cles indeffessos, a consell de son assident.

24
1433, març, 23.
Drets del mas Pere Faliu de Mataró

Die lune XXIIIa mēsis marci anno a nativitate domini Millesimo CCCXXXIII fuit facta sequens preconitz

Are hoyats tothom generalment de part del honrat en Barthomeu Cathalà, batle del terme del castell de Mataró per lo senyor rey, a tothom de qualsevol ley, stament o condició sia, qui age ho entene haver algun dret, petició ho demande, axí per dret, com per fermançe, com per successió, ho per qualsevol altre dret, causa ho rahó en sobre lo mas Pere Faliu e quitaven, situat en la parròquia de madona Santa Maria de Mataró, que dins XXX dies agen mostrar de lur dret en poder del notari de Mataró, en altre manera passats los dits XXX dies no·n respondrien de res.

25
1433, març, 27.
Judici

Die veneris XXVIIa mēsis marci [1433]

Cumparaguts en juy denant honrat en Barthomeu Cathalà, batle del castell e terma de Mataró, en Guillem Coromines e la dona n'Egnès, un sia agentem d'una part, e Pere Farrer, tudor del pubill, fill d'en Anthoni Castell, quondam, e de la Agnès, ensemps am Bernat Guillem, Oncle del dit pubill, e jatse se sia lo dit Guillem Coromines, procurador de la dita dona Agnès, agés donade contra los dessus dits e vista la facultat dels béns, lo dit Corominas pren a tot son càrrech tot aquella dot restant a la dita dona, a pegar per los hereus ho detenedors del mas Roura, de part roya de Sant Ciscla de Dosrius, e així més és conegut entre les dites parts, que en Pere Farrer age a vendra tots los béns mobles del mas Casti, e aquells age a donar a la dita Agnès, en sont de pagar cobrant ne el apoque, e açò fou determenat per los dessus dits present Pere Comes e Guillem Maltes, an açò apellats, de la qual de dot lo dit Pere Farrer li dave loch e cess[malmès] etc.

26
1433, abril, 5.
Dels censos del mas Puyoll

Die dominicha Va mēsis aprilis anno a nativitate domini millesimo CCCXXXIII fuit facta sequentem preconitzationem per Bertrandum Depegulls sagionem et curritorem publicum curie Matarone de mandato venerabili Batholomei Cathalani baiuli termini castrum de Matarone pro serinissimo domino rege Aragonum per locha assueta cumque tenor vero talis est.

Are hoyats tothom generalment de part del honorable Barthomeu Cathalà, batle del terme del castell de Mataró, a istància e request d'en Steva Puyoll, farrer, ciutadà de Barchinona, senyor útil del mas Puyol, cituat en la parròquia de Mataró, Santa Maria de Mataró, com ell age diversos stabliments de sertes peces de terra que són axí des del seu mas, e axí nat los seus passats rebeçen alguns cenços sobre algunes singulars de la dita parròquia, e ell bonament ne saprà qui li fa los dits cenços, ne perquè emparamar d'èçò lo dit honrat batle li etmet la present públichia crida de dins XXX dies primer vinents, tots e sengles agen mostrat los títols en poder dicto Pere Ros, scrivent de Mataró, de que li fan los dits cenços, sots pena de LX sous barchinonesos, gonyadors al fisc del senyor rey, com lo dit Steve Puyoll fa molts temps al senyor rei, ho a son batle general, e voldria li consigua sobre aquells, qui li fan e axí notari quen sia feta avendria en sdevenidor etc.

27
1433, maig, 24.
Guiatge per la fira

Die dominicha XXIII mēsis madii anno a nativitate domini MCCCCXXXIII

Are hoyats tothom generalment que·ns notiffiqua l'onrat en Barthomeu Cathalà, batle del terme del castell de Mataró, que com dilluns primer vinent, que és lo dilluns de sinconènit, que serà la fira de Mataró. Lo dit l'onrat batle

assegura e guia tothom de qualsevol ley stament o condició sia, exceptat bares traydos, trenchadors de camins, sodomites e aquells qui han comesos crims de lesa magestat. Lo dit giatge són III jorns d'essà e III jorns d'elà.

28

1433, Juny, 8.

Drets de Anthoni Bez

Die lune VIIIa mensis junii anno predicto [1433] fuit facta sequens preconitzacio cum sono tube per locha assuet per Bertrandum Depegulla sagionem et curritorem publicum.

Are hoyats tothom generalment que ns notiffique l'onrat en Barthomeu Cathalà, batle del terme del castell de Mataró per lo senyor rey, a istància e request de mossèn Lorenç Flaquer, primer, Pere Tria, Pere de Ferragut, mermassors e exequidors de la darrera voluntat d'en Anthoni Bez, quondam, que tota persona de qualsevol ley, stament ho condició, qui age ho entena haver algun dret,

petició, ho demanda, axí per deute com per fermances, com en carta, per qualsevol altre rahó ho causa, en e sobre aquelles cases del Anthoni Bez quondam, que dins XXX dies primers vinents se sien apossats en poder d'en Pere Ros, scrivent de Mataró, en altre manera passats los dits XXX dies no respondrien de res a negun. Comprador en Barthomeu Joffra sabater.

29

1434, març, 30.

Elecció de càrrecs a la Universitat

Die martis XXX mensis marcii anno predicto [1434]

Foren alegits jurats en Pere Vilardell, Anthoni Mas, Jachme Padró, Lorenç Cathà de Lavaneras, e de consell Salvador Soler de Vallex, Johan Vilaseque, Johan Serra, Vicens Ballot, Johan Soler, Anthoni Palau, Johan Yvern, Johan Ombert. Clavari Francesch Soler, fuster, e dóna per fermances en son offici en Guillem Folgueras e Pere Soler de Cirera.

NOTES

1.- Arxiu de la Corona d'Aragó (=ACA), Fons Notarial de Mataró (=FNM), Llibres de Batllia.B1 (1429-1435), B2a (1461-1471), B2b (1463-1476), B3 (1465-1471), B4 (1488-1490), B5 (1493-1496), B5bis (1449-1509), B6 (1466-1477), B7 (1478-1487), B8 (1488-1491), B8bis (1491-1500).

2.- ACA, FNM, Notaris Bartomeu Agell, 3 llibres, Bernat Ferrer, 1 llibre, Antoni Joan, regent de Jaume Ferrer, 1 llibre, Joan Salvà, 1 llibre, Dalmau Ginebret, 1 llibre, Pere Maurell, 3 llibres, Joan Corpa, 1 llibre, Joan Robert, 5 llibres, i del districte de Mataró, núm. 1606bis, comú, Manos de escrituras, 1447-1491, núm. 1622, comú, escrituras sueltas, núms. 1451-1599, núm. 1646, testaments, escrituras sueltas, s.XV.

3.- JOHAN HUIZINGA: *El otoño de la Edad Media*. Alianza Editorial, (Madrid, 1978).

4.- JOSEP IGLÉSIES I FORT, *El fogatge de 1497, estudi i transcripció*, Fundació Vives Casajuana, vol. I, p. 13 (Barcelona, 1991).

5.- JOSEP IGLÉSIES I FORT, *La població del Maresme a la llum dels censos generals*, accèssit premi Iluro 1968, (Mataró, 1971).

6.- JOAQUIM LLOVET, *Mataró dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*, Caixa d'Estalvis Laietana, (Barcelona, 2000), pp.71-74.

7.- F. SHWARTZ, LUNA, F. CARRERES CANDI, (Ed.), *Manual de Novells Ardits: vulgarment apellat Dietari del antich consell Barcelona*, vol. I, Ajuntament de Barcelona, (Barcelona, 1892). p. 238.

8.- LLOVET, *Mataró dels orígens*, pp.80-83.

9.- V.FERRO, *El dret públic català. Les institucions a Catalunya fins al decret de nova planta*, Eumo, (Vic, 1987), p. 123.

10.- J. LALINDE, *La jurisdicción real inferior en Cataluña, 'corts, veguers, balles'*, Aj. Barcelona, (Barcelona, 1966), p. 58.

11.- FERRO, *El dret públic*, p. 123.

12.- FERRO, *El dret públic*.

13.- J. LALINDE, *La jurisdicción*, p. 247.

14.- J. LALINDE, *La jurisdicción*, p. 68-69.

15.- J. LALINDE, *La jurisdicción*, p. 68-69.

16.- J. LALINDE, *La jurisdicción*, p. 128.

17.- J.M. COLOMER I PANADERO, *Mataró al Mil cinc-cents*, Premi Iluro, 1967, Edició de la Caixa d'Estalvis Laietana, (Mataró, 1969). p. 129.

18.- J.M. COLOMER I PANADERO, *Mataró*, p. 129.

19.- J. LALINDE, *La jurisdicción*, p. 132.

20.- J.M. COLOMER I PANADERO, *Mataró*, p. 130.

21.- J. LALINDE, *La jurisdicción*, p. 140-141.

22.- J. LALINDE, *La jurisdicción*, p. 143.

23.- J. LALINDE, *La jurisdicción*, p.146.

24.- JOAQUIM LLOVET, «Esclaus a Mataró a finals del segle XIV», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm.26, (Mataró, 1986), p.22-24.

25.- ROSER SALICRÚ I LLUCH, «Propietaris d'esclaus a l'àmbit rural de la vegueria de Barcelona segons el Llibre de la Guarda de 1425. El cas del Maresme.», *X Sessió d'Estudis Mataronins*, (Mataró, 1993), p.115-125.

26.- COLOMER, *Mataró*, p. 130.

27.- LLOVET, *Mataró dels orígens*, p. 77.

28.- ACA, FNM, Batllia, B-1.

29.- JOAQUIM LLOVET, «Les ordinacions de bon govern de Mataró de l'any 1494.», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, (Mataró, 1989), núm.33, p. 4-9.

30.- COLOMER, *Mataró*.

31.- ROSER SALICRÚ I LLUCH, «El "llibre de verbals" del batlle de Mataró (1480-1487), una primera aproximació», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm.67, (Mataró, 2000), p.5-15.

32.- SALICRÚ, «El "llibre de verbals"».